

اشکالات آئین نامه اجرایی قانون امور گمرکی

این آیین نامه از دو منظر دارای اشکال است. منظر شکلی و دیگری منظر ماهوی که عبارتند از:

۱- از لحاظ شکلی

۱-۱- در ماده ۵۱، آیین نامه آمده است: «گمرک ایران می تواند با درخواست صاحبان کالا مبنی بر تأسیس انبار اختصاصی موافقت نماید، به شرط آن که دارای شرایط به شرح ذیل باشد. انبارهای اختصاصی تحت نظارت نزدیکترین گمرک خواهند بود و گمرک یادشده ضمن نگهداری حساب کالای موجود در آن، مسوول حسن اجرای مقررات گمرکی مربوط خواهد بود. در صورتی که در انبار اختصاصی کالای ساخت خارج دیده شود که وجود آن در انبار، متکی به پروانه عبور (ترانزیت) داخلی نباشد، ماموران گمرک پس از رسیدگی آن را کالای وارده به انبار تلقی نموده و در بخش ورودی دفتر انبار ثبت خواهند کرد.»

بدین ترتیب در این ماده، براساس تبصره ذیل ماده ۲۷، قانون امور گمرکی عمل نشده است که اشعار می دارد: «شرایط فیزیکی انبار اختصاصی، نحوه اداره و زمان مجاز نگهداری و چگونگی سرشماری کالا و شیوه بازرسی از انبار، به موجب آئین نامه ای است که ظرف شش ماه از تاریخ تصویب این قانون توسط گمرک تهیه می شود و به تصویب هیات وزیران می رسد»

۱-۲- ماده (۵۶)، برخلاف تبصره ذیل ماده ۳۸ قانون امور گمرکی است که اعلام می دارد «تشریفات گمرکی کشتی، هواپیما و یا ناوگان ریلی اعم از لوکوموتیو و واگن خریداری شده یا اجاره شده از خارج، براساس آئین نامه اجرایی این قانون تعیین می شود» که چنین عمل نشده است.

در ماده ۵۶ آیین نامه اجرایی «به گمرک ایران اجازه داده شده است در اجرای تبصره ماده ۳۸، قانون درخصوص شرایط، چگونگی تشریفات اظهار و ارزیابی و اسناد لازم، دستورالعمل مربوط را تهیه و پس از تأیید وزیران امور اقتصادی و دارایی و راه و شهرسازی با رعایت اصل ۱۳۸ قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و ماده ۱۹ آیین نامه داخلی هیات دولت اقدام نماید.»

۱-۳- در آیین نامه موصوف، مبحث پنجم به عبور (ترانزیت) خارجی مربوط می شود که مواد ۹۵ لغایت ۱۰۹ را در بر می گیرد. در این مورد، به استثنای مواد ۱۰۰ و ۱۰۹، دیگر مواد آن از نظر ماهوی ایرادی ندارد، ولی از لحاظ شکلی، مغایر تبصره ذیل ماده ۵۳ قانون امور گمرکی است که اشعار می دارد: «شرایط، تشریفات اظهار و ارزیابی، میزان تضمین و اسناد لازم، براساس "آئین نامه اجرایی این ماده" است که در حدود مقررات این قانون به پیشنهاد مشترک وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی، راه و شهرسازی و اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران تهیه می شود و به تصویب هیات وزیران می رسد». به عبارت دیگر ماده ۵۳ قانون بایستی آئین نامه اجرایی خاص خود را داشته باشد که چنین عمل نشده است

۱-۴- در ماده ۱۱۲ آمده است: «قبل از صدور پروانه عبور داخلی شخصی، اظهارکننده باید تضمین های لازم را به میزان تعیین شده توسط گمرک ایران تودیع نماید، ولی هزینه های انجام خدمات به صورت نقدی وصول می گردد.» بدین ترتیب این ماده، مغایر تبصره ذیل ماده ۵۹ قانون است؛ زیرا در این تبصره اعلام شده که میزان

تضمین کالاهای عبوری داخلی در حدود مقررات این قانون در آئین‌نامه اجرایی تعیین می‌گردد که چنین عمل نشده و اختیار تعیین آن را به گمرک داده است.

۵-۱- در ذیل ماده ۱۹۱ بند زیر اضافه شود: «هدارا بودن کارت عضویت اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران»

۶-۱- ماده ۱۹۵، برخلاف تبصره ذیل ماده ۱۳۱ قانون است که اشعار می‌دارد: «فهرست و میزان کالاهای قابل ترخیص و نحوه و ضوابط فعالیت و مسوولیت‌های شرکت‌های مذکور (شرکت‌های حمل سریع) در آئین‌نامه اجرایی این قانون تعیین می‌گردد». این در حالی است که ماده ۱۹۵، موضوع را موقوف به مصوبه دیگری کرده است.

۲- از لحاظ ماهوی

۱-۲- در بند (ث) ماده ۱، تعریف تامین به شرح ذیل قید گردیده است: «تامین عبارتست از تودیع وجه نقد به صورت سپرده یا ارائه ضمانتنامه بانکی یا تضمین بیمه‌ای به تشخیص گمرک ایران» این بند نه تنها مغایر با بند (ج) ماده ۱ قانون امور گمرکی است، بلکه ناقض مفاد قانون الحاق موادی به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۴ است که اجازه ترخیص کالا با نگهداری بخشی از کالا معادل حقوق گمرکی آن را می‌دهد، لذا ضروری است بند مذکور به شرح ذیل اصلاح گردد: «ث- تامین: عبارتست از تودیع وجه نقد، ضمانتنامه بانکی، تضمین بیمه‌ای یا نگهداری بخشی از کالا معادل حقوق ورودی کالا، موضوع قانون الحاق موادی به قانون بخشی از مقررات مالی دولت مصوب سال ۱۳۸۴ به درخواست صاحب کالا».

۳-۲- تبصره ای به شرح ذیل تحت شماره ۴ به ماده ۴ اضافه شود:

«تبصره ۴: ورود و خروج کامیون‌ها از گمرکات مرزی مشمول مقررات این ماده نبوده و بدون اخذ موافقت قبلی تشریفات گمرکی آنها در ساعت کاری گمرک انجام می‌پذیرد.»

۴-۲- نظر به اینکه اتهام و محکومیت دو مقوله جداگانه است و هر متهمی را نمی‌توان محکوم تلقی کرد، لذا به منظور رعایت حقوق صاحبان کالا و شرکت‌های حمل و نقل، ضروری است تبصره ۱ ماده ۶ که مقرر می‌دارد: «در خصوص اشخاص دارای سابقه تخلف از مقررات گمرکی، نوع تضمین از سوی گمرک ایران تعیین خواهد شد» به شرح ذیل اصلاح گردد: «در خصوص اشخاص دارای سابقه محکومیت قطعی مرتبط با امور گمرکی، نوع تضمین از سوی گمرک تعیین می‌گردد.»

۵-۲- نظر به اینکه خریداران با در نظر گرفتن شرایط موجود و حقوق ورودی، مبادرت به ثبت سفارش و گشایش اعتباری می‌کنند، بنابراین به منظور جلوگیری از تضییع حقوق آنان لازم است در ماده ۳۲، عبارت «شامل کالاهای موجود در اماکن گمرکی نمی‌گردد» به عبارت «شامل کالاهای موجود در اماکن گمرکی- کالاهایی که برای آنها اعتبار اسنادی گشایش شده یا برای آنها بارنامه صادر و یا ثبت سفارش گردیده است- نمی‌گردد» اصلاح شود. (در ماده ۳۲ آمده است: تغییرات در قواعد مبدأ یا رویه‌های به‌کارگیری آن، در مواردی که باعث محدودیت یا مؤثر در افزایش حقوق ورودی باشد، شامل کالای موجود در اماکن گمرکی نمی‌گردد.)

۶-۲- نظر به اینکه اجرای ماده ۶۳ مبنی بر اینکه «گمرک ایران می‌تواند در موارد ضروری، از صاحب کالا بخواهد صحت مندرجات مدارک تسلیمی کالای وارداتی و صلاحیت صادرکننده آنها را به تصدیق اتاق بازرگانی در کشور مبداء برساند. صحت مهر و امضای اتاق بازرگانی حمل باید با تایید کنسولگری جمهوری اسلامی ایران در کشور مبداء رسیده باشد» باعث طولانی شدن پروسه ترخیص کالاهای وارداتی و توقف بی‌مورد آنها در اماکن گمرکی و غیره می‌گردد، لذا ضروریست که این ماده حذف گردد

۷-۲- نظر به ماده ۷۰ مبنی بر اینکه «رئیس گمرک می‌تواند در هر مورد که ضروری بداند کالایی را که ارزیابی آن انجام یافته است، بازدید نموده و آن کالا را شخصاً یا به وسیله هر مامور دیگری از ماموران گمرک، دوباره ارزیابی و معاینه نماید» باعث طولانی شدن پروسه ترخیص و حمل می‌گردد و صاحب کالا و حمل‌کننده را دچار مشکل می‌نماید، لذا ضروری است این ماده حذف گردد

۸-۲- در راستای حمایت از ناوگان هوایی و دریایی کشور و بهره‌مندی از امتیاز قائل شده به ناوگان مشابه خارجی در ماده ۷۳، ضروری است کلمه «خارجی» پس از کلمات «هواپیماها و کشتی‌ها» از متن ماده مذکور و همچنین از بند الف ماده ۷۵ حذف شود تا امتیاز قائل شده نصیب وسائل نقلیه ایرانی موصوف نیز گردد.

(ماده ۷۳- لوازم و قطعات یدکی هواپیماها یا کشتی‌های خارجی که شرکت‌های مربوط به منظور تعویض یا رفع نقص هواپیماها یا کشتی‌ها به صورت موقت وارد می‌کنند باید صورت ریز مشروح آنها به اظهارنامه ضمیمه شود... ماده ۷۵- در موارد زیر به جای اخذ تضمین به اخذ تعهد کتبی اکتفا می‌شود:

الف - ورود موقت لوازم و قطعات یدکی هواپیماها و کشتی‌های خارجی موضوع ماده ۷۳).

۹-۲- نظر به اینکه صدور پروانه عبور متعدد برای یک محموله ترانزیتی مشکل‌زا است و همچنین با عنایت به ماده ۱۰۱ که تکلیف محمولات موصوف در یک پروانه را که با بیش از یک وسیله حمل جابه‌جا می‌شوند، مشخص نموده است، ضروری است کلمات «به ازای هر واحد حمل» از متن ماده ۱۰۰ حذف گردد. (در حال حاضر، ماده ۱۰۰ به این شرح است: پروانه عبور خارجی پس از انجام تشریفات مقرر به ازای هر واحد حمل به عبوردهنده تسلیم می‌گردد تا به موجب آن کالای خود را تحویل گرفته و حمل نماید...).

۱۰-۲- نظر به اینکه اتخاذ تصمیم جهت کاهش تسهیلات برای شرکت حمل و نقل در مظان اتهام توسط سازمانی که خود طرف شرکت حمل و نقل است، مغایر با اصول حقوقی است، لذا شایسته است با عنایت به متن مورد توافق اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای پیرامون این موضوع، ماده ۱۰۹ با مضمون «از زمان وقوع تخلف گمرکی در رویه عبور خارجی تا صدور و ابلاغ حکم قطعی مراجع قضایی، تصمیم‌گیری در مورد کاهش تسهیلات برای شرکت‌های حمل و نقل بین‌المللی با گمرک ایران است» به شرح ذیل اصلاح گردد:

«از زمان وقوع تخلف گمرکی در رویه عبور خارجی تا صدور و ابلاغ حکم قطعی مراجع قضایی، تصمیم‌گیری در مورد کاهش تسهیلات برای شرکت‌های حمل و نقل ترانزیت‌کننده به عهده کمیسیون مرکب از اتاق بازرگانی و صنایع و معادن ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران و سازمان راهداری و حمل و نقل جاده‌ای یا سازمان بنادر و دریانوردی حسب مورد و تشکل صنفی مربوطه خواهد بود.»

۱۱-۲- نظر به اینکه شرکت‌های حمل و نقل در ارتباط با حمل محمولات، دارای حقوقی هستند که می‌بایست پرداخت گردد و ترانزیت داخلی اداری محمولات بدون کسب موافقت آنها موجب تضییع حقوق آنان می‌گردد، لذا ضروریست تبصره ۲ ماده ۱۱۱ به شرح ذیل اصلاح گردد. «در مورد کالای عبوری موضوع تبصره ۴ ماده ۶۰ قانون، علاوه بر رعایت بندهای این ماده، موافقت شرکت حمل و نقل بین‌المللی مربوطه نیز الزامی است.»

۱۲-۲- معافیت کالای همراه مسافر به میزان هشتاد دلار در ماده ۱۳۸ بدون در نظر گرفتن افزایش قیمت‌ها در کلیه کشورها لحاظ گردیده و همین امر برای مامورین گمرک و مسافریین مشکلاتی را به وجود می‌آورد، لذا شایسته است این رقم ۵۵ دلار حذف "در حد متعارف" جایگزین آن گردد.

۱۳-۲- در ماده ۲۰۱ آمده است: «هدف از حسابرسی پس از ترخیص، بررسی و انطباق اظهارنامه‌های تسلیمی به گمرک با قوانین و مقررات مربوط و پرداخت صحیح حقوق ورودی، مالیات‌ها و عوارض متعلق است. گمرک ایران می‌تواند جهت حصول اطمینان و صحت اظهار، از طریق بررسی دفاتر، سوابق مالی، نظام‌های بازرگانی، سوابق ترخیص مکاتباتی و اطلاعات بازرگانی نگهداری شده توسط اشخاص حقیقی و حقوقی که به طور مستقیم و یا غیرمستقیم در واردات و صادرات کالا دخالت دارند، اقدام نماید.»

به منظور جلوگیری از اخلاف در مبادلات تجاری و خرید و فروش کالاهای وارداتی، می‌بایست به انتهای ماده ۲۰۱، عبارت ذیل اضافه گردد: «حسابرسی پس از ترخیص با رعایت ماده ۱۳۵ قانون و ظرف مهلت زمانی مقرر در این ماده (شش ماه) انجام خواهد شد. خارج از زمان مقرر و ظرف ۳ سال مندرج در ماده ۱۴۳، قانون برای مواردی است که اولاً کالا با استفاده از شیوه‌های مدیریت خطر و یا بدون بازدید ترخیص شده و ثانیاً اسناد خلاف واقع مندرج در ماده ۱۴۳ قانون براساس جعل و تزویر باشد.»